

V. ఇస్లామ్ యొక్క ఐదవ మూల స్తంభం - హజ్

01. హజ్

కొన్ని నిర్ణీతమైన రోజులలో అల్లాహ్ యొక్క ఇంటిని దర్శించి, ప్రత్యేకమైన ఆరాధనలను చేయుటను “హజ్” అందురు. ఇస్లాము యొక్క ముఖ్యమైన ఐదు మూల స్తంభాలలో హజ్ కూడ ఒక మూల స్తంభము. నమాజ్, ఉపవాసము, జకాత్ వలె హజ్ కూడ స్థామతగల ప్రతి ఒక్కరూ తప్పక పాటించ వలసిన విధులలో ఒకటి. స్థామతగలవారు జీవితములో ఒక్కసారైన తప్పక పాటించ వలసిన విధి హజ్ యాత్ర. .

02. హజ్ యొక్క విశిష్టత

“మనోవాంఛలకు, చెడు పనులకు, కొట్లాటలకు దూరముగా యుంటూ, కేవలము అల్లాహు తఆలాను సంతృప్తి పరచుట కొరకు హజ్ యాత్ర చేసి వచ్చిన వ్యక్తి సమస్త పాపములు క్షమింపబడి, ఆ రోజే తల్లి గర్భము నుండి పుట్టినట్లు పవిత్రుడగును” - అని మన ప్రవక్త హజ్రత్ ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారు తెలిపిరి. (బుఖారీ)

“హజ్ మరియు ఉమ్రా యాత్రకు వెళ్ళువారు అల్లాహు తఆలా యొక్క ముఖ్య అతిథులు. వారు దుఆ చేస్తే అల్లాహు తఆలా వారి దుఆలను అంగీకరిస్తాడు. వారు తమను క్షమాపణ వేడుకొనినచో వారిని క్షమించును” - అని మన ప్రవక్త హజ్రత్ ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారు తెలిపిరి. (నసాయి, ఇబ్నెహజ)

ఇంకొక హదీసులో ఇట్లున్నది: “ఎటువంటి సిగ్గుమాలిన పనులు మరియు అల్లాహు తఆలాకు అవిధేయమైన పనులు చేయకుండ హజ్ యాత్ర చేసిన వ్యక్తి పుట్టినప్పుడు ఎట్లు పాపరహితుడుగా యుండెనో, అట్లు పాప రహితుడై తిరిగి వచ్చును.”

03. హజ్ యాత్ర చేయని వారికి శాపము

“పవిత్రమైన కాబతుల్లాహ్ కు వెళ్ళి తిరిగి వచ్చు వరకు కావలసిన ఆహార పానీయాలు మరియు వాహనమునకు కావలసిన డబ్బులు యుండియు

హాజ్ యాత్ర చేయనిచో, అతడు యూదుడై మరణించినను, లేక క్రైస్తవుడై మరణించినను అల్లాహు తఆలాకు ఎటువంటి చింత లేదు” - అని మన ప్రవక్త హజ్రత్ ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారు తెలిపిరి. (తిర్మిజీ)

స్థామత మరియు ఆరోగ్యము కల్గియు హాజ్ యాత్ర చేయని వారి కొరకు భయంకరమైన హెచ్చరిక వచ్చి యున్నది.

04. హాజ్ ఫర్జ్ కావడానికి షరతులు

1. ముస్లిమ్ అయి ఉండాలి.
2. స్వేచ్ఛాపరుడై యుండాలి.
3. విచక్షణా జ్ఞానము (ఆఖిల్) కలవాడై యుండాలి.
4. వయోజనుడై యుండాలి.
5. స్తితిమంతుడై యుండాలి. అనగా “తన ఇంటి నుండి పవిత్రమైన మక్కా నగరమునకు వెళ్ళుటకు మరియు అక్కడి నుండి తన యింటికి చేరుటకు, ప్రయాణ సమయము నందును, మక్కా నగరము చేరిన తరువాత అక్కడ ముఖ్య అవసరాలు తీర్చుకొనుటకును, తనపై పోషణా భారము గల వారి భత్యమునకును కావలసిన ధనము గాని, లేక ముఖ్య అవసరాలు పోగా మిగులు ఇల్లు గానీ వస్తు సామగ్రి గానీ యుండి, అప్పు లేకుండినచో, అటువంటి వ్యక్తిని స్తితిమంతుడు” అందురు.
6. ఆరోగ్యవంతుడై యుండాలి. అనగా ప్రయాణము చేయుటకు వీలు లేని జబ్బు లేకుండా యుండాలి.
7. ప్రయాణ మార్గములో ధన, ప్రాణ నష్టపు భయము లేకుండా యుండాలి.
8. ప్రభుత్వము వలన ఎటువంటి ఆటంకము లేకుండా యుండాలి.
9. స్త్రీ కొరకు తన భర్త గానీ లేక మహ్రం పురుషుడు గానీ వెంట యుండాలి.
ప్రజలు హాజ్ యాత్రకు బయలుదేరు హాజ్ రోజులలో పైన పేర్కొనబడిన షరతులు పూర్తి గావాలి. (ఢీనియాత్ 2 యం, స. 78)

మన్ఆల: హాజ్ ఫర్జ్ అయిన వెంటనే హాజ్ యాత్ర చేయుట తప్పనిసరి అగును. ధర్మ శాస్త్రములో వెసులుబాటు కల్పించిన కారణము లేకుండా ఆలస్యము చేయుట, లేక తొందరేమున్నది, ఇంకను చాల వయస్సు ఉన్నది, నిదానముగా హాజ్

యాత్ర చేయవచ్చునని భావించుట తగదు. (ఢీనియాత్ 2 యం, స.79)

05. హజ్ లో ఫర్జులు (విధులు)

01. ఇహ్రామ్ దీక్ష బూనుట (ఇహ్రామ్ దుస్తులు ధరించి, మనస్సులో హజ్ సంకల్పము చేసుకొనిన తరువాత తల్మియాను పలుక వలెను)
తల్మియా: లబైక్, అల్లాహమ్మ లబైక్, లబైక లాషరీక లక లబైక్, ఇన్నల్హమ్ద వన్నీత్మత లక వల్ములక్, లాషరీక లక్.
02. అరఫాత్ మైదానములో ఆగుట (అరఫాత్ మైదానములో జిల్హిజ్జా 9 వ తేదీ కొద్ది సేపైనా సరే ఉండవలెను)
03. తవాఫ్ జియారత్ చేయుట.
04. పై ఫర్జులను వరుస క్రమములో పాటించుట అనగా ముందు ఇహ్రామ్ దీక్ష బూనుట, తరువాత అరఫాత్ మైదానములో ఆగుట, అటు పిమ్మట తవాఫ్ జియారత్ చేయుట. (ఢీనియాత్, 2 యం, స.79)

హెచ్చరిక

01. జిల్ హిజ్జా 9 వ తేదీ జొహార్ సమయము నుండి జిల్ హిజ్జా 10 తారీఖు ఫజ్ర్ సమయమునకు ముందు వరకు యే సమయములో నైనా వుఖూఫ్ అరఫా (అరఫా లో ఆగుట) చేయ వచ్చును.
02. పైన పేర్కొన బడిన విధులలో ఏదొక్కటి విడిచి పెట్టినను హజ్ నెరవేరదు. (ఢీనియాత్, 2 యం, స.79)

06. హజ్ లో వాజిబ్లు (తప్పనిసరి విషయాలు)

01. ముజ్జీదలిఫా ప్రాంతములో ఆగుట (జిల్ హిజ్జా 10 వ తేదీ ఉషోదయము తరువాత కొద్దిసేపు ఆగుట)
02. సఫా మరియు మర్వా కొండల మధ్య సయీ చేయుట అనగా పరుగెత్తుట.
03. జమరాత్ (మినా లో మూడు చోట్ల రాళ్ళతో కొట్టు ప్రదేశాలు) పై రాళ్ళు రువ్వుట.
04. ఖరిన్ (హజ్ రోజులలో ఒకే ఇహ్రామ్ దీక్ష తో హజ్ మరియు ఉహ్రా ఆచరించువారు) మరియు ముతమత్తిత్ (హజ్ రోజులలో వేరు వేరు ఇహ్రామ్ దీక్షలతో హజ్ మరియు ఉహ్రా ఆచరించువారు) ఖుర్బానీ చేయుట.

05. తల వెంట్రుకలు తీయించుట, లేదా వెంట్రుకలు తగ్గించు (కత్తిరించు)

కొనుట. (దీనియాత్, 2 యం, స.80)

హెచ్చరిక: పైన తెలిపిన వాజిబ్‌లలో ఏదైనా తప్పిపోయినచో “దమ్” అనగా మినాలో ఖుర్బానీ చేయుట విధి యగును. (దీనియాత్, 2 యం, స.80)

07. హాజ్ లోని విధాలు

హాజ్ మరియు ఉమ్రాను కలిపి ఒకేసారి చేయుట, లేక హాజ్ మరియు ఉమ్రాను విడి విడిగా చేయుటను బట్టి, హాజ్ మూడు విధాలుగా చేయవచ్చును.

(1) హజ్జె ఇఫ్‌రాద్. (2) హజ్జె ఖిరాన్ (3) హజ్జె తమత్తైత్.

(1) **హజ్జె ఇఫ్‌రాద్:** కేవలము హాజ్ చేసే సంకల్పముతో ఇహ్రామ్ దీక్షబూని, హాజ్ విధులన్నింటిని ఆచరించి, జిల్ హిజ్జా నెల 10 వ తేదీన మినా లో ఇహ్రామ్ దీక్ష ను విరమించుటను హజ్జె ఇఫ్రాద్ అందురు.

(2) **హజ్జె ఖిరాన్:** హాజ్ మరియు ఉమ్రా, రెండును ఒకేసారి చేసే సంకల్పముతో ఇహ్రామ్ దీక్షబూని, ఉమ్రా మరియు హాజ్, రెండింటి విధులన్నింటిని ఆచరించిన తరువాత దీక్షను విరమించుటను హజ్జె ఖిరాన్ అందురు. ఇందు ఉమ్రా పూర్తి చేసినను ఇహ్రామ్ దీక్షను విరమించక, హాజ్ విధులన్నియు పూర్తి అయిన తరువాతనే ఇహ్రామ్ దీక్షను విరమించ వలెను.

(3) **హజ్జె తమత్తైత్:** కేవలము ఉమ్రా చేయు సంకల్పముతో దీక్షబూని, ఉమ్రా విధులు నిర్వహించిన తరువాత ఇహ్రామ్ దీక్షను విరమించెదరు. తరువాత జిల్ హిజ్జా 8 తేదీన మరల హాజ్ చేయు సంకల్పముతో ఇహ్రామ్ దీక్షబూని, హాజ్ విధులన్నియు ఆచరించిన తరువాత ఇహ్రామ్ దీక్షను విరమించుటను హజ్జె తమత్తైత్ అందురు.

సాధారణముగా జనులకు మూడవ విధము “తమత్తైత్” సులభమును, శ్రేష్ఠమును అయి యున్నది. కాబట్టి ఇచ్చట మూడవ విధము “తమత్తైత్” ను గురించి తెలియజేయు చున్నాను. ఇందు ముందుగా ఉమ్రాను ఆచరించెదరు, కావున ముందు ఉమ్రాను గురించి తెలుసు కొందాము.

08. ఉమ్రా ఆచరించు విధము (క్లుప్తముగా)

8.1. యాత్రకు బయలుదేరుటకు పూర్వము

ఉమ్రాకు వెళ్ళుటకు నిశ్చయించు కొన్న తరువాత క్రింద వ్రాసిన నియమాలపై శ్రద్ధవహించ వలెను.

01. ధర్మ సంపాదన నుండి పరిశుద్ధమైన ధనమును తీసుకెళ్ళ వలెను.
02. కేవలము అల్లాహ్ ను సంప్రీతుని చేయుటకు ఉమ్రా చేయు సంకల్పము చేసుకో వలెను.
03. ఉమ్రా ఆచరించు పద్ధతి మరియు దానికి సంబంధించిన సిద్ధాంతాలను, నియమ నిబంధనలను నేర్చుకోవలెను.
04. ఇతరుల హక్కు మనపై ఉన్నచో వాటిని ఇచ్చి వేయ వలెను.
05. సంబంధ బాంధవ్యాలు గల బంధు మిత్రులను, తెలిసి తెలియక చేసిన తప్పుల క్షమాపణ కోర వలెను.
06. మన పాపములను క్షమించమని అల్లాహ్ తో క్షమాపణ వేడుకో వలెను. తరువాత యాత్రకు బయలుదేర వలెను.

8.2. ఉమ్రా కొరకు ఇహరామ్

8.2.1. ఇహరామ్ కొరకు సంసిద్ధులు అగుట

01. వెంట్రుకలు శుభ్ర పరచు కొన వలెను.
02. మీసములు కత్తిరించు కొన వలెను.
03. చంక లోని వెంట్రుకలను శుభ్ర పరచు కొన వలెను.
04. బొడ్డు క్రింది వెంట్రుకలను శుభ్ర పరచు కొన వలెను.
05. గోళ్ళు కత్తిరించు కొన వలెను.
06. ఇహరామ్ సంకల్పముతో గుస్లే(స్నానము) చేయ వలెను. వీలుకానిచో వుజు చేసుకో వలెను.

8.2.2. ఇహరామ్ వస్త్ర ధారణ

రెండు తెల్లటి వస్త్రములు, ఒక్కొక్కటి 2.5 మీ॥ పొడవు - 1.25 మీ॥ వెడల్పు గలవి తీసుకో వలెను. వాటిలో ఒకటి, లుంగీ వలె కట్టుకో వలెను.

రెండవది భుజాల పై నుండి కప్పుకో వలెను. తరువాత హవాయీ చెప్పులు తొడుగుకో వలెను.

ఈ సమయాన తల దువ్వకొనుట, కొద్దిగా అత్తరు పూసుకొనుట సున్నత్ (సాంప్రదాయము) అయి యున్నది. స్త్రీలకు ప్రత్యేక వస్త్రధారణ పనిలేదు. తాము ధరించిన వస్త్రాలలోనే ఇహ్రామ్ సంకల్పము చేసు కొనవలెను.

8.2.3. నఫిల్ నమాజ్

ఇప్పుడు తల కప్పి ఉంచి రెండు రకఅత్లు నఫిల్ నమాజ్ ఆచరించ వలెను. మొదటి రకఅత్ లో “సూరయే ఫాతిహా” తరువాత “ఖుల్ యా అయ్యుహల్ కాఫిరూన్” మరియు రెండవ రకఅత్ లో “సూరయే ఖుల్ హు వల్లాహు అహద్” చదువ వలెను. ఒకవేళ మక్రూ సమయమైనచో నఫిల్ నమాజ్ ఆచరించ కూడదు. నమాజ్ పూర్తి చేసిన వెంటనే తల మీద నుండి వస్త్రమును తొలగించ వలెను.

8.2.4. సంకల్పము చేయుట (ఫర్జ్)

మీఖాత్ (ఇహ్రామ్ దీక్ష కొరకు నిర్దేశింప బడిన స్థలము) చేరిన తరువాత లేక విమానాశ్రయములోనే పురుషులు తల కప్పిపుచ్చు కుండా, స్త్రీలు తల కప్పి పుచ్చి మనస్సులో ఉమా యొక్క సంకల్పము చేసుకో వలెను, మరియు నోటితో కూడా ఈ క్రింది పలుకులు పలుక వలెను.

అల్లాహమ్మ ఇన్నీ ఉరీదుల్ ఉమ్రత ఫ యస్సిర్హాలీ వ తఖబ్బుల్ హా మిన్నీ.

అర్థము: ఓ అల్లాహ్! నేను నిన్ను ప్రసన్నుని చేయుట కొరకు ఉమా చేయుటకు సంకల్పించు చున్నాను. నీవు దీనిని నాకొరకు సులభతరము చేయుము మరియు దీనిని అంగీకరించుము.

8.2.5. తల్బీయ (ఫర్జ్)

సంకల్పము చేసిన వెంటనే పురుషులు బిగ్గరగాను స్త్రీలు నిశ్శబ్దము గాను మూడు సార్లు క్రింద వ్రాయబడిన తల్బీయ చదువ వలెను.

తల్బీయ: లబ్బైక్, అల్లాహమ్మ లబ్బైక్, లబ్బైక్ లాషరీక లక లబ్బైక్, ఇన్నల్ హమ్ద వన్నీత్ మత లక వల్ముల్క్, లాషరీక లక్. (నేను నిన్ను సేవించుటకు, ఆరాధించుట కొరకు) సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, ఓ అల్లాహ్! నేను సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, (అవును) నేను సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, నీకెవ్వరూ

భాగస్వాములు లేరు. నేను సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, నిస్సందేహముగా సమస్త స్తోత్రములు నీ కొరకే యున్నవి. మరియు సమస్త సౌభాగ్యములు నీవు ప్రసాదించినవియే. ఈ ప్రపంచము నీదే. నీకెవరూ భాగస్వాములు లేరు)

ఇప్పుడు మీ ఇప్రోమ్ దీక్ష ప్రారంభమయినది. ఇప్పుడు అన్నింటికన్నను అధికముగా పైన తెల్పిన తల్పియాను చదువుతూ ఉండాలి. కూర్చోని యున్నను, నిలబడి యున్నను, నడుస్తూ యున్నను, ఏ పని చేస్తున్నను పై తల్పియానే చదువుతూ ఉండాలి.

8.2.6. దు ఆ (సున్నత్ మరియు ముస్తహబ్)

తల్పియ తరువాత దరూదె షరీఫ్ చదువ వలెను. తరువాత ఈ దుఆ చేయ వలెను:

అల్లాహమ్మ ఇన్నీ అన్ అలుక రిజాక వల్జన్నత, వ అవూజుబిక మిన్ గజ్బిక వన్నార్ (ఓ అల్లాహ్! నేను నీ సంతోషమును మరియు స్వర్గమును కోరుకొను చున్నాను, మరియు నీ కోపము నుండి మరియు నరకము నుండి నిన్ను శరణు వేడుకొను చున్నాను.)

తరువాత మీకు కావలసిన ధర్మబద్ధమైన కోరికలను కోరుకో వచ్చును.

8.2.7. ఇహ్రామ్ యొక్క కట్టుబాట్లు (వాజిబ్)

తల్ఖియా చదివిన వెంటనే మీపై కట్టుబాట్లు ప్రారంభ మయినవి. వస్త్రధారణ, చెప్పులు, సువాసనా ద్రవ్యాలు మరియు ఇతర కట్టుబాట్ల విషయములు నేర్చుకొని, అమలు చేయవలెను.

9. మక్కయే ముకర్రమ

9.1. ప్రయాణ సమయములో

పవిత్రమైన కాబతుల్లాహ్ను దర్శించుట కొరకు శుభప్రదమైన ప్రయాణము ప్రారంభించిన తరువాత, ప్రయాణ సమయములో అధికముగా “తల్పియా” (లబైక్) చదువుతూ ఉండాలి.

9.2. పవిత్రమైన మక్కా నగర ప్రవేశము

మిక్కిలి ఉత్సాహముతో, గౌరవమును ప్రేమను మనసు నందు

కలిగియుండి, “తల్ఖియా” (లబైక్) చదువుతూ, దుఆలు చేస్తూ, వినయ పూర్వకముగా పవిత్రమైన మక్కా నగరములో ప్రవేశించ వలెను.

9.3. పవిత్రమైన హరమ్‌లో ప్రవేశము

పవిత్ర మక్కా నగరములో ప్రవేశించిన తరువాత వుజూ చేసి హరమ్‌కు వెళ్ళ వలెను. హరమ్ మసీదులో ప్రవేశించు సమయములో మనసు నందు వినయ విధేయతలను కలిగియుండి, ముందు కుడి కాలును లోపల పెట్ట వలెను. తరువాత ఈ దుఆలను చదువ వలెను.

01. బిస్మిల్లాహి వస్సలాతు వస్సలాము అలా రసూలిల్లాహ్ (అల్లాహ్ పేరుతో ప్రవేశించు చున్నాను, అల్లాహ్ యొక్క అనుగ్రహములు, శుభములు రసూలుల్లాహ్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం పై కురియుగాక)

02. రబ్బిగ్ ఫిర్‌లీ జూనూబీ (ఓ అల్లాహ్! నా పాపములను క్షమించుము)

03. అల్లాహుమ్మఘ్‌తహ్‌లీ అబ్‌వాబ రహ్మాతిక్. (ఓ అల్లాహ్! నీ కారుణ్యపు తలుపులు నా కొరకు తెరువుము అనగా నాపై నీ కారుణ్యమును ప్రసరింప జేయుము) తరువాత ఇట్లు ప్రార్థించ వలెను.

04. “ఓ అల్లాహ్! నేను ఎంత సేపు ఈ మసీదులో ఉందునో, అంత సేపు ఇత్తికాఫ్ యొక్క సంకల్పము చేయు చున్నాను”.

తరువాత ఎవరికి కూడ ఇబ్బంది కలిగించ కుండ ముందుకు వెళ్ళవలెను.

9.4. కత్‌బతుల్లాహ్ (బైతుల్లాహ్/దైవ గృహము) పై మొదటి చూపు

బైతుల్లాహ్ (కత్‌బా గృహము) పై మొదటి చూపు పడినప్పుడు ఇట్లు పలుక వలెను:

01. “అల్లాహు అక్బర్ (అల్లాహ్ యే అందరికన్నా గొప్పవాడు) - **మూడు సార్లు**

02. లాఇలాహ ఇల్లాల్లాహ్ (అల్లాహ్ తప్ప మరెవ్వరూ పూజించుటకు తగినవారు లేరు) - **మూడు సార్లు**

03. మరల రెండు చేతులెత్తి అల్లాహ్ ను బాగుగా వేడుకో వలెను. ఈ సమయము మన దుఆలు అంగీకరింపబడే సమయము. కావున మనస్ఫూర్తిగా దుఆ చేయ వలెను. మన లెక్కల పత్రాన్ని పరిశీలించకనే స్వర్గమును ప్రసాదించమని దుఆ చేయుట మరచిపోకండి.

10. తవాఫ్ (ఫర్జ్)

10.1. తవాఫ్ కొరకు సంసిద్ధులగుట

వుజూ చేసుకో వలెను. హజరె అస్వద్ దగ్గరకు చేరవలెను. పురుషులు “ఇజ్తీబా” చేసుకో వలెను అనగా శరీరము పై కప్పుకున్న దుప్పటిని, కుడి చంకలో నుండి ఎడమ భుజము పైకి వేసుకో వలెను. తల్బీయా (లబ్బైక్) చదువుట ఆపివేయ వలెను.

గమనిక: “హజరె అస్వద్” స్వర్గమునకు చెందిన ఒక శుభ ప్రదమైన రాయి. ఇది కాబా గృహ ద్వారమునకు సమీప మందలి మూల యందు అమర్చబడి యున్నది. ఇచ్చటి నుండియే తవాఫ్ ప్రారంభింప బడును.

10.2. తవాఫ్ యొక్క సంకల్పము (ఫర్జ్)

కాబతుల్లాహ్ కు అభిముఖముగా, హజరె అస్వద్ కు కొద్దిగా ఎడమ వైపుకు నిలబడి ఇట్లు సంకల్పము చేయ వలెను.

ఓ అల్లాహ్ ! నేను నిన్ను సంప్రీతుని చేయుట కొరకు, ఉమా యొక్క తవాఫ్ చేయుటకు సంకల్పించు చున్నాను. దీనిని నాకొరకు సులభతరము చేయుము మరియు అంగీకరించుము.

తరువాత కొద్దిగా కుడివైపుకు జరిగి “హజరె అస్వద్” కు అభిముఖముగా నిలబడి రెండు చేతులను చెవుల వరకు ఎత్తి ఇట్లు పలుక వలెను:

బిస్మిల్లాహి, అల్లాహు అక్బరు వలిల్లాహిల్ హమ్ద్. (అల్లాహ్ పేరుతో ప్రారంభించు చున్నాను, అల్లాహ్ అందరి కంటె గొప్పవాడు, మరియు సమస్త స్తోత్రములు కేవలము అల్లాహ్ కొరకే యున్నవి) తరువాత చేతులు వదలి పెట్ట వలెను. తరువాత ఇస్తిలామ్ చేయ వలెను. ఇస్తిలామ్ అనగా స్పర్శించుట అని అర్థము.

ఇస్తిలామ్ (హజరె అస్వద్ను స్పర్శించుట/తాకుట)

“బిస్మిల్లాహి అల్లాహు అక్బరు వలిల్లాహిల్ హమ్ద్”, అని పలుకుచు రెండు అరచేతులను “హజరె అస్వద్” పై ఉంచి, ఆ అరచేతులను పెదవులతో తాక వలెను. (అనగా ముద్దు పెట్టుకోవలెను కానీ శబ్దము రారాదు) ఇట్లు చేయుట కష్టమైనచో, “హజరె అస్వద్” వైపు సైగ చేసి రెండు అరచేతులను

పెదవులతో తాక వలెను. (ముద్దు పెట్టుకోవలెను కానీ శబ్దము రారాదు). దీనినే “ఇస్తిలామ్” అందురు.

ముఖ్య గమనిక

ఇతరులకు ఇబ్బంది కలిగించుట, నెట్టుకొని వెళ్ళుట, బాధ పెట్టుట పాపము, మరియు నిషిద్ధము. కాబట్టి సులభముగా హజరె అస్వద్ ను తాక గలిగిన, తాక వలెను. లేని యెడల హజరె అస్వద్ వైపు సైగ చేసి ఇస్తిలామ్ పూర్తి చేసుకో వలెను.

10.3. తవాఫ్ (ప్రదక్షిణము) ప్రారంభము

అదే ప్రదేశములో నిలబడి యుండి, కాబతుల్లాహ్ ఎడమ భుజము వైపుకు ఉండేట్లుగా కుడి భుజము ఆకు పచ్చలైటు వైపుకు వుండేట్లు తిరిగి, తవాఫ్ (ప్రదక్షిణము) ప్రారంభించ వలెను.

మొదటి మూడు చుట్టలో (రౌండ్స్ లో) భుజాలను కదుపుతూ, వక్ష స్థలాన్ని నిగిడించి, చిన్న చిన్న అడుగులు వేస్తూ పహిల్వానుల వలె కొద్దిగా వేగముగా నడవాలి. దీనినే “రమల్” అందురు. పురుషులు మాత్రమే రమల్ చేయుదురు. స్త్రీలు రమల్ చేయరాదు.

గమనిక

హజరె అస్వద్ యొక్క “ఇస్తిలామ్” సమయములో తప్ప, మిగిలిన సమయాలలో తవాఫ్ చేయునప్పుడు వక్షము మరియు వీపు కాబా గృహము వైపుకు త్రిప్పుట తగదు. ఈ విషయముగా జాగ్రత్త వహించ వలెను.

10.4. తవాఫ్ లో చేయు దుఆలు

మన ప్రవక్త సల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారు మూడు దుఆలు తవాఫ్ లో చేసినట్లు ఆధారాలున్నాయి.

1. رَبِّ اِنِّي اَتَاكَ فِي الدِّينِ حَسَنَةً وَفِي الْاِحْرَةِ حَسَنَةً وَفِي الْعَذَابِ النَّارِ

(ఓ అల్లాహ్! నాకు ఇహలోకములోను పరలోకములోను మేలును ప్రసాదించుము మరియు నన్ను నరకాగ్ని నుండి రక్షించుము)

02. అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ అస్ అలుకల్ అఫ్ వల్ ఆఫియత ఫిద్దున్యా వల్ ఆఖిరహ్.

(ఓ అల్లాహ్! నీవు నా పాపములను క్షమించమని మరియు నాకు ఈలోకము

లోను పరలోకము లోను మేలును ప్రసాదించమని ప్రార్థించు చున్నాను)

03. అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ అఱ్ఱుబిక్ మినల్ కుఫ్రి వల్ ఫాఖతి వ మవాఖ్ఫిల్ ఖిజ్ఱి ఖిద్దున్యా వల్ అఖిరహ్.

(ఓ అల్లాహ్! నేను సత్య తిరస్కారము (కృతఘ్నత) నుండియు, పేదరికము నుండియు ఇహ పరలోకాల అవమానము నుండియు నీ శరణు వేడు చున్నాను)

ఒకవేళ మనకు ఏ దుఆ కూడ గుర్తు లేనిచో “సుబ్హానల్లాహి వల్హమ్దు

లిల్లాహి, వ లాఇలాహ ఇల్లాల్లాహు, వల్లాహు అక్బర్” (అల్లాహ్ పరిశుద్ధుడు, సర్వ స్తోత్రాలు అల్లాహ్ కొరకే. అల్లాహ్ తప్ప మరెవ్వరూ ఆరాధ్యుడు లేడు. అల్లాహ్ అందరి కంటే గొప్పవాడు) చదువుతూ ఉండ వలెను. ఒకవేళ తవాఫ్ లో ఏమియు చదువకుండా నిశ్శబ్దముగా యున్నను తవాఫ్ పూర్తి యగును.

ఇదే విధముగా కాబా గృహము చుట్టు ప్రదక్షిణము చేయుచు “హజరె అస్వద్” దగ్గరకు చేరినచో ఒక చుట్టు (రౌండ్) పూర్తి యగును. మరల పైన తెలిపిన విధముగా “ఇస్తిలామ్” గాని లేక “ఇస్తిలామ్ యొక్క సైగ” గాని చేసి రెండవ చుట్టు ప్రారంభించ వలెను.

మూడు చుట్లు (రౌండ్స్) తరువాత “రమల్” అనగా పహిల్వాను వలె నడచు విధానమును విడిచి పెట్టి మామూలు ప్రకారము నడువ వలెను.

10.5. తవాఫ్ పూర్తి చేయుట

ఏడు చుట్లు (రౌండ్స్) పూర్తి చేసిన పిమ్మట మరల ఒకసారి “ఇస్తిలామ్” చేసి తవాఫ్ ను ముగించ వలెను. ఒక్క తవాఫ్ లో 7 రౌండ్లు, 8 సార్లు ఇస్తిలామ్ చేయ వలెను.

10.6. ఇజ్తీబాను ముగించుట

తవాఫ్ పూర్తి చేసిన ఇజ్తీబాను కూడ ముగించ వలెను. అనగా కుడి భుజమును కూడ కప్పుకో వలెను.

10.7. తవాఫ్ తరువాత రెండు రకఅత్ల వాజిబ్ నమాజ్

తవాఫ్ పూర్తి చేసిన తరువాత రెండు రకఅత్ల నమాజ్ చదువుట వాజిబ్ (తప్పనిసరి) అయి యున్నది. “తవాఫ్ యొక్క రెండు రకఅత్ల వాజిబ్ నమాజ్ చేయు చున్నాను” అని సంకల్పము చేసుకో వలెను. చాలా మంది

తెలియక పొరబాటున నఫిల్ నమాజ్ అని సంకల్పము చేస్తారు. ఇది పొరబాటు. ఈ నమాజ్‌ను వీలైతే మఖామె ఇబ్రాహీమ్ వద్ద, లేనిచో ఇతరులకు ఇబ్బంది కలుగకుండా ఉన్న స్థలములో తలను కప్పుకో కుండా మతాఫ్ (తవాఫ్ చేయు ప్రదేశము) లో ఆచరించ వలెను. తరువాత దుఆ చేయ వలెను.

10.8. ముల్తజమ్

హజరె అస్వద్ మరియు కాబా గృహపు ద్వారమునకు మధ్య ఉన్న ప్రదేశమును ముల్తజమ్ అందురు. ఇచ్చటకు వెళ్ళుట శ్రేష్ఠతరము. ఇది దుఆ అంగీకరింపబడే స్థలము. ఇక్కడ కాబా గోడకు ముఖాన్ని, హృదయ ఫలకాన్ని అదిమి ఉంచి అత్యంత దీనముగా అల్లాహ్‌ను వేడుకో వలెను. కానీ అచ్చట సువాసనలు (ఖుష్‌బో) పూయబడి యుంటాయి. కాబట్టి ఇహ్రామ్ స్థితిలో అక్కడికి వెళ్ళుట తగదు. మన శరీరాన్ని మరియు వస్త్రాలను ఖుష్‌బో నుండి కాపాడు కోవడము తప్పనిసరి. కాబట్టి కొద్ది దూరముగా యుండి దుఆ చేసుకో వలెను.

10.9. జమ్‌జమ్ నీరు

తరువాత జమ్‌జమ్ నీటి దగ్గరకు వెళ్ళి కాబా గృహానికి అభిముఖమై నిలబడి 'బిస్మిల్లాహ్' చదివి కుడిచేతితో జమ్‌జమ్ త్రాగాలి. తరువాత ఈ దుఆ చేయ వలెను: అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ అన్‌అలుక ఇల్మా న్నాఫితి వ రిజ్‌ఖిం వ్వాసితి వ షిఫాఅం మ్మిన్‌కుల్లి దా. (ఓ అల్లాహ్ ! నేను మేలును కలిగించు జ్ఞానమును, ఆహారములో సమృద్ధిని, సమస్త వ్యాధుల నుండి స్వస్థతను కాంక్షించు చున్నాను)

10.10. చివరి ఇస్తిలామ్

ఇప్పుడు సత్రా కొరకు వెళ్ళుటకు ముందు ఒకసారి హజరె అస్వద్ వైపు అభిముఖమై పైన తెలిపిన విధముగా హజరె అస్వద్ యొక్క ఇస్తిలామ్ చేయ వలెను. తరువాత సఫా కొండ వైపుకు వెళ్ళ వలెను.

11. సత్రా (వాజిబ్)

కాబా గృహానికి సమీపములో "సఫా, మర్వా" అను రెండు కొండలున్నవి. వాటి మధ్య 7 సార్లు తిరుగుటను 'సయీ' అందురు.

11.1. సయీ ప్రారంభము

సఫా కొండపై బైతుల్లాహ్ కు అభిముఖమై ఈ విధముగా సత్రా నియ్యత్

(సంకల్పము) చేయ వలెను:

ఓ అల్లాహ్! నేను నిన్ను సంప్రీతుని చేయుట కొరకు సఫా మరియు మర్వా కొండల మధ్య సయీ చేయుటకు సంకల్పము చేయు చున్నాను. దీనిని నా కొరకు సులభతరము చేయుము, మరియు దీనిని అంగీకరించుము. తరువాత అల్లాహ్ ను బాగుగా స్తుతించి చేతులెత్తి బాగుగా దుఆ చేయ వలెను.

11.2. మర్వ వైపుకు వెళ్ళుట

సఫా కొండ నుండి దిగి మర్వ కొండ వైపుకు వెళ్ళ వలెను. దారిలో ఆకు పచ్చ లైట్ల మధ్య పురుషులు కొద్దిగా పరుగెత్త వలెను. స్త్రీలు మామూలుగానే నడచి వెళ్ళ వలెను. ఈ దుఆ చేయ వలెను.

రబ్బిగ్ ఫిర్ వర్ హమ్ ఇన్నక అన్ తల్ అజ్జల్ అక్రమ్.

(ఓ అల్లాహ్! నన్ను క్షమించుము మరియు నాపై కరుణించుము, నీవు గౌరవ ప్రదమైన వాడవు మరియు మహత్వము గలవాడవు)

11.3. మర్వ కొండ పైన

తరువాత మర్వ కొండ పైకి చేరి, బైతుల్లాహ్ వైపు అభిముఖమై, సఫా కొండపై దుఆ చేసిన విధముగానే ఇక్కడ కూడ దుఆ చేయ వలెను. ఇక్కడికి సయీ యొక్క ఒక్క చుట్టు పూర్తి అయినది.

ఇదే విధముగా 7 చుట్లు పూర్తి చేయ వలెను. సఫా మరియు మర్వ కొండలపైకి వెళ్ళిన ప్రతి సారి కాబా గృహమునకు అభిముఖమై దుఆ చేయ వలెను.

11.4. సయీ సమాప్తము

సఫా నుండి మర్వా వరకు వెళ్ళిన ఒక చుట్టు అగును. మరల మర్వ నుండి సఫా వరకు వచ్చిన రెండవ చుట్టు అగును. ఇట్లు ఏడవ చుట్టు మర్వ కొండపై పూర్తి అగును. దీనితో సయీ పూర్తి అగును. తరువాత కాబా గృహమునకు అభిముఖమై బాగుగా దుఆ చేయ వలెను.

11.5. రెండు రకత్తీల సమాజ్

మక్రూ సమయము కానిచో, ఇంతటి గొప్ప అవకాశమును మనకు కల్పించిన అల్లాహ్ కొరకు కృతజ్ఞతా పూర్వకముగా రెండు రకత్తీల సమాజ్ ను

పవిత్రమైన హరమ్ లో ఏదో ఒక చోట ఆచరించ వలెను.

11.6. తల వెంట్రుకలు తీయించుట (వాజిబ్)

తరువాత పురుషులు తలవెంట్రుకలను తీయించ వలెను లేదా కత్తిరించ వలెను. కానీ పూర్తిగా తీయించుటయే శ్రేష్ఠము. స్త్రీలు తమ తల యందలి మొత్తము నుండి ఒక 'పూరా' (చేతి వ్రేలి మూడవ భాగము అనగా ఒక అంగుళము) కన్నా కొద్దిగా ఎక్కువ కత్తిరించ వలెను. కనీసము నాల్గవ వంతు వెంట్రుకలైనా కత్తిరింప బడుట తప్పని సరి.

గమనిక

ఫర్జ్ ఆచరించుట విధి అయి యున్నది. లేనిచో హజ్ నెరవేరదు. **వాజిబ్**ను కూడ ఆచరించుట తప్పని సరి. లేనిచో 'దమ్' (హరమ్‌లో ఖుర్బానీ చేయుట) ఇవ్వ వలసి యుంటుంది. లేనిచో హజ్ నెరవేరదు. ఫర్జ్ మరియు వాజిబ్‌లు కాక మిగిలినవి సున్నత్ మరియు ముస్తహబ్ అయి వున్నవి. **సున్నత్ మరియు ముస్తహబ్** ఆచరించుటకు ప్రయత్నించాలి. వాటిని ఆచరించక పోయినచో దమ్ ఇవ్వ వలసిన పనిలేదు.

అల్‌హమ్‌దు లిల్లాహ్, దేవుని దయవలన ఇప్పుడు మన ఉమ్ర పూర్తి అయినది. ఇహ్రామ్ యొక్క సమస్త ఆంక్షలు తొలగి పోయినవి.

అల్లాహు తఆలా మనకు ఉమ్ర అనే పుణ్య కార్యాన్ని ఆచరించే మహా భాగ్యాన్ని ప్రసాదించి నందుకు, త్రికరణ శుద్ధిగా (మాటలతోను, మనస్సుతోను, ఆచరణలతోను) అల్లాహు తఆలాకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకో వలెను. మిగిలిన మన జీవితపు ఘడియలను అల్లాహు తఆలా యొక్క ఇష్టానికి అనుగుణముగా గడుపుటకు ప్రయత్నించ వలెను.

అల్లాహు తఆలా ఈ పుణ్యకార్యాన్ని అంగీకరించు గాక. దీని సౌభాగ్యాల మూలముగా మన జీవితములో సాఫల్య మార్గాన పయనించు నట్లు చేయుగాక. మన జీవితము దేదీప్యముగా వెలుగొందు గాక. ఆమీన్. సుమ్మ ఆమీన్.

11.7. హజ్‌కు పూర్వము మక్కా నగరములో చేయ దగిన కార్యాలు

హజ్‌కు పూర్వపు కాలము చాల పుణ్యప్రదమైనది. ఈ రోజులలో ప్రతి నిమిషమును సద్వినియోగము చేసుకో వలెను. వృధా మాటలు, వృధా పనులలో కాలక్షేపము చేయరాదు. వీలైనంత వరకు మస్జిదె హరమ్ లోనే గడుపుటకు

ప్రయత్నించ వలెను. ఇక్కడ ఆచరించే ఒక నమాజ్ పుణ్యఫలము లక్ష నమాజ్ల పుణ్య ఫలముతో సమానము. కావున ఐదు పూటల నమాజ్ను మస్జిదె హరామ్ లోనే జమాఅత్తో ఆచరించుటకు ప్రయత్నించ వలెను. వీలైనంత ఎక్కువగా తవాఫ్ చేయ వలెను. వీలైనంత ఎక్కువగా సఫిల్ నమాజ్లు ఆచరించ వలెను. జిక్ర, మరియు ఖుర్ఆన్ పారాయణమునకు కూడ ఇది శ్రేష్ఠమైన ప్రదేశము. కావున వాటిని కూడ విడువ రాదు. ఒక వేళ ఖాళీగా కూర్చోవలసి యున్నను, బైతుల్లాహ్ ను చూస్తూ కూర్చో వలెను. అది కూడ పుణ్యమే.

12. హజ్ ఆచరించు విధము (క్లుప్తముగా)

హజ్ యొక్క మొదటి రోజు - జిల్ హిజ్జా 8 వ తేది

12.1. హజ్ యొక్క ఇహ్రామ్ (షర్త్)

12.1.1. ఇహ్రామ్ కొరకు సంసిద్ధులు అగుట

01. వెంట్రుకలు కత్తిరించు కొన వలెను.
02. మీసములు కత్తిరించు కొన వలెను.
03. చంక లోని వెంట్రుకలను తీసివేయ వలెను.
04. బొడ్డు క్రింది వెంట్రుకలను తీసివేయ వలెను.
05. గోళ్ళు కత్తిరించు కొన వలెను.
06. ఇహ్రామ్ సంకల్పముతో గుస్లే (స్నానము) చేయ వలెను. వీలుకానిచో వుజు చేసుకో వలెను.

12.1.2. ఇహ్రామ్ వస్త్ర ధారణ

రెండు తెల్లటి వస్త్రములు, ఒక్కొక్కటి 2.5 మీ॥ పొడవు - 1.25 మీ॥ వెడల్పు గలవి తీసుకో వలెను. వాటిలో ఒకటి, లుంగీ వలె కట్టుకో వలెను. రెండవది భుజాల పై నుండి కప్పుకో వలెను. తరువాత హవాయీ చొప్పులు తొడుగుకో వలెను.

ఈ సమయాన తల దువ్వుకొనుట, కొద్దిగా అత్తరు పూసుకొనుట సున్నత్ (సాంప్రదాయము) అయి యున్నది. స్త్రీలకు ప్రత్యేక వస్త్రధారణ పనిలేదు. తమ తమ వస్త్రాలలోనే ఇహ్రామ్ సంకల్పము చేసు కొందురు.

12.1.3. నఫిల్ నమాజ్

ఇప్పుడు తల కప్పి ఉంచి రెండు రకఅత్లు నఫిల్ నమాజ్ ఆచరించ వలెను. మొదటి రకఅత్ లో “సూరయే ఫాతిహా” తరువాత “ఖుల్ యా అయ్యూహల్ కాఫిరూన్” మరియు రెండవ రకఅత్ లో “సూరయే ఖుల్ హు వల్లాహు అహద్” చదువ వలెను. ఒకవేళ మక్రూ సమయమైనచో నఫిల్ నమాజ్ ఆచరించ కూడదు. నమాజ్ పూర్తి చేసిన వెంటనే తల మీద నుండి వస్త్రమును తొలగించ వలెను.

12.1.4. సంకల్పము చేయుట (ఫర్)

మీఖాత్ (ఇహ్రామ్ దీక్ష కొరకు నిర్దేశింప బడిన స్థలము) చేరిన తరువాత లేక విమానాశ్రయములోనే పురుషులు తల కప్పిపుచ్చు కుండా, స్త్రీలు తల కప్పి పుచ్చి మనస్సులో ఉద్రూ యొక్క సంకల్పము చేసుకో వలెను, మరియు నోటితో కూడా ఈ క్రింది పలుకులు పలుక వలెను.

అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ ఉరీదుల్ హజ్జ ఫ యస్సిర్హాలీ వ తఖబ్బుల్ హా మిన్నీ.
అర్థము: ఓ అల్లాహ్! నేను నిన్ను ప్రసన్నుని చేయుట కొరకు హజ్ చేయుటకు సంకల్పించు చున్నాను. నీవు దీనిని నాకొరకు సులభతరము చేయుము మరియు దీనిని అంగీకరించుము.

12.1.5. తల్బీయ (ఫర్)

సంకల్పము చేసిన వెంటనే పురుషులు కొద్దిగా గట్టిగాను స్త్రీలు నిశ్శబ్దము గాను మూడు సార్లు క్రింద వ్రాయబడిన తల్బీయ చదువ వలెను.

తల్బీయ: లబ్బైక్, అల్లాహుమ్మ లబ్బైక్, లబ్బైక లాషరీక లక లబ్బైక్, ఇన్నల్హమ్ద వన్నిత్మత లక వల్ముల్క్, లాషరీక లక్. (నేను నిన్ను సేవించుట కొరకు, ఆరాధించుట కొరకు సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, ఓ అల్లాహ్! నేను సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, (అవును) నేను సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, నీకెవ్వరూ భాగస్వాములు లేరు. నేను సిద్ధముగా (వచ్చి) యున్నాను, నిస్సందేహముగా సమస్త స్తోత్రములు నీ కొరకే యున్నవి. మరియు సమస్త సౌభాగ్యములు నీవు ప్రసాదించినవియే. ఈ సర్వ ప్రపంచము నీదే. నీకెవరూ భాగస్వాములు లేరు.)

ఇప్పుడు మీ ఇహ్రామ్ దీక్ష ప్రారంభమయినది. ఇప్పుడు అన్నింటికన్నను అధికముగా పైన తెల్పిన తల్బీయాను చదువుతూ ఉండాలి. కూర్చొని యున్నను, నిలబడి యున్నను, నడుస్తూ యున్నను, ఏ పని చేస్తున్నను పై తల్బీయానే చదువుతూ

ఉండాలి.

12.1.6. దు ఆ (సున్నత్ మరియు ముస్తహబ్)

తల్బీయ తరువాత దరూదె షరీఫ్ చదువ వలెను. తరువాత ఈ దుఆ చేయ వలెను:

అల్లాహమ్మ ఇన్నీ అస్ అలుక రిజాక వల్జన్నత, వ అఱ్ఱజుబిక మిన్ గజ్జిక వన్నార్ (ఓ అల్లాహ్! నేను నీ సంతోషమును మరియు స్వర్గమును కోరుకొను చున్నాను, మరియు నీ కోపము నుండి మరియు నరకము నుండి నిన్ను శరణు వేడుకొను చున్నాను.)

తరువాత మీకు కావలసిన ధర్మబద్ధమైన కోరికలను కోరుకో వచ్చును.

12.1.7. ఇహ్ రామ్ యొక్క కట్టుబాట్లు (వాజిబ్)

తల్బీయా చదివిన వెంటనే మీపై కట్టుబాట్లు ప్రారంభ మయినవి. వస్త్రధారణ, చెప్పులు, సువాసనా ద్రవ్యాలు మరియు ఇతర కట్టుబాట్ల విషయములు నేర్చుకొని, అమలు చేయవలెను.

12.1.8. మినా కు ప్రయాణము

జిల్ హిజ్జా, 8 వ తేదీన హజ్ కొరకు ఇహ్రామ్ వస్త్రధారణ చేసిన తరువాత హజ్ సంకల్పము చేసుకొన వలెను. తరువాత మినా వెళ్ళ వలెను. దారిలో అత్యధికముగా తల్బీయ చదువ వలెను. ఇతర జిక్రీలు (జపములు) కూడ చేస్తూ యుండ వలెను.

12.1.9. మినా లో

మినా లో జిల్ హిజ్జా 8 వ తేదీన జొహర్, అస్, మగ్రీబ్, ఇషా, మరియు జిల్ హిజ్జా 9 వ తేదీన ఫజ్ అనగా ఐదు పూటల నమాజ్ ఇచ్చట ఆచరించ వలయును. జిల్ హిజ్జా 8 మరియు 9 తేదీల మధ్య రాత్రి మినా లో గడప వలయును.

13. హజ్ యొక్క రెండవ రోజు - జిల్ హిజ్జా 9వ తేదీ

13.1. ఫజ్ నమాజ్ 6 అరఫాత్ కు ప్రయాణము

జిల్ హిజ్జా, 9వ తేదీన ఫజ్ నమాజ్ మినాలో ఆచరించ వలెను. తక్ బీరె తవ్వీర్ ఖ్ చదువ వలెను. లబైక్ పలుక వలెను. అరఫాత్ కు వెళ్ళుటకు సంసిద్ధులై

యుండి సూర్యుడు ఉదయించిన తరువాత అరఫాత్ కు బయలు దేర వలెను.

13.2. అరఫాత్ లో

13.2.1. గుళ్ల

అరఫాత్ లో గుస్ల్ చేయ వలెను. వీలుకానిచో, వుజూ చేయ వలెను. తరువాత ఆహారము భుజించి కొంతసేపు విశ్రాంతి తీసుకో వలెను.

13.2.2. జొహ్రా మరియు అస్ నమాజ్ లు

ఇమాముల్ ముస్లిమీన్ లేక అతని ప్రతినిధి వెనుక నమాజ్ ఆచరించేటట్లు యుంటే జొహర్ సమయములోనే జొహ్రా మరియు అస్ ఆచరించవలెను. అట్లు కానిచో జొహ్రా సమయములో జొహ్రా నమాజ్ ను, తరువాత అస్ సమయములో అస్ నమాజ్ ను, అజాన్ మరియు ఇఖామత్ పలికి ఆచరించ వలెను.

13.2.3. వుఖూఫ్ అరఫాత్ (అరఫాత్ లో ఆగుట)

జొహర్ నమాజ్ తరువాత వుఖూఫ్ ప్రారంభించ వలెను. వుఖూఫ్ నిలబడి చేయుట శ్రేష్ఠము. కూర్చొని వుఖూఫ్ చేయుట కూడ అనుమతింప బడి యున్నది. సూర్యుడు అస్తమించే వరకు వుఖూఫ్ చేయ వలెను.

వుఖూఫ్ లో లబ్బైక్ పలుకుట లోను, తౌబా మరియు ఇస్తిగ్ ఫార్ చేయుట లోను, నాల్గవ కలిమా చదువుట లోను నిమగ్నమై యుండవలెను. మిక్కిలి వినయ పూర్వకముగా బాధాతప్త హృదయులై అల్లాహ్ తో దుఆలు కూడ చేయ వలెను.

13.3. ముజ్దలిఫహ్ కు ప్రయాణము

జిల్ హిజ్జా, 9 వ తేదీన సూర్యుడు అస్తమించిన తరువాత మగ్రిబ్ నమాజ్ చదువకుండానే జిక్ర చేస్తూ, తల్పియ చదువుచు ముజ్దలిఫహ్ కు వెళ్ళ వలెను.

13.3.1. మగ్రిబ్ మరియు ఇషా నమాజ్

ముజ్దలిఫహ్ చేరిన తరువాత ఇషా సమయములో మగ్రిబ్ మరియు ఇషా నమాజ్ లను ఒకేసారి ఆచరించ వలెను. రెండు నమాజ్ ల కొరకు ఒకే అజాన్, మరియు ఒకే ఇఖామత్ పలుక వలెను. ముందుగా మగ్రిబ్ యొక్క

ఫర్జ్ నమాజ్ జమాత్ తో ఆచరించ వలెను. తరువాత తక్బీరె తష్రీఫ్ మరియు లబ్బైక్ పలుక వలెను. దాని తరువాత వెంటనే ఇషా యొక్క ఫర్జ్ నమాజ్ జమాఅత్ తో ఆచరించ వలెను. దాని తరువాత మగ్గిరిబ్ యొక్క 2 రకాతుల సున్నత్, తరువాత ఇషా యొక్క 2 రకాతుల సున్నత్ తరువాత విత్ నమాజ్ ఆచరించ వలెను. నఫిల్ నమాజ్లు చదువ దలచిన చదువుకో వచ్చును.

గమనిక: ఇషా సమయము కూడ వచ్చినది కాదా అని మగ్గిబ్ నమాజ్ ఖజా ఆచరించ రాదు. మామూలు గానే ఆచరించ వలెను.

13.3.2. జిక్ర మరియు దుఆ

ఇది మిక్కిలి శుభప్రదమైన రాత్రి. ఈ రాత్రి యందు జిక్ర, ఖుర్ఆన్ పారాయణము చేస్తూ యుండ వలెను. దరూదె షరీఫ్ చదువు చుండ వలెను. లబ్బైక్ పలుకు చుండ వలెను. మనసును లగ్నము చేసి బాగుగా దుఆలు చేస్తూ యుండ వలెను. కొద్ది సేపు విశ్రాంతి కూడ తీసుకో వలెను. రాత్రి ఇక్కడనే గడప వలెను.

13.3.3.గులక రాళ్ళు

ఇక్కడ ప్రతి ఒక్కరు మినాలో పైతానును కొట్టుటకు గాను పెద్ద శనగల పరిమాణములో 70 గులక రాళ్ళను ఏరి ఉంచుకో వలెను.

14.హాజ్ యొక్క మూడవరోజు - జిల్ హిజ్జా, 10వ తేదీ

14.1. ఫజ్ నమాజ్ మరియు వుఖూఫ్

జిల్ హిజ్జా, 10 వ తేదీన ఉషోదయము తరువాత అజాన్ పలికి, సున్నత్ నమాజ్ ఆచరించిన తరువాత జమాఅత్తో ఫర్జ్ నమాజ్ను ఆచరించ వలెను. తరువాత వుఖూఫ్ (ఆగుట) చేయ వలెను.

ఇక్కడ వుఖూఫ్లో కూడ తల్బీయ, అల్లాహ్ యొక్క జిక్ర, తస్బీహాలు, తౌబా మరియు ఇస్తిగ్ఘార్, దుఆలలో నిమగ్నమై యుండ వలెను. (అహ్ హజ్/70).

14.2. మినాకు తిరుగు ప్రయాణము

జిల్ హిజ్జా, 10 వ తేదీన సూర్యుడు ఉదయిస్తాడనగా (ఉదయించుటకు ముందు ముందు) మినా కు బయలుదేరి వెళ్ళ వలెను.

14.3. రమీ చేయుట (షైతాన్ పై రాళ్ళు రువ్వుట)

షెద్ద షైతాన్ పై రాళ్ళు రువ్వుట: మినా చేరిన తరువాత, షెద్ద షైతాన్ పై విడివిడిగా ఒక్కొక్క రాయి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళను కొట్ట వలెను.

తల్మీయ అపివేయుట: షెద్ద షైతాన్ పై మొదటి గులక రాయి కొట్టిన పిమ్మట తల్మీయ (లబ్బైక్) పలుకుట అపివేయ వలెను. ఇచ్చట దుఆ చేయకుండా వెళ్ళిపో వలెను.

14.4. ఖుర్బానీ చేయుట

రమీ తరువాత ఖుర్బానీ చేయవలెను. ఖుర్బానీ స్వయముగా తన చేతులతో చేయుట శ్రేష్ఠము.

14.5. వెంట్రుకలు తీయించుట లేక కత్తిరించుట

వెంట్రుకలు తీయించుట లేక కత్తిరించుట: ఖుర్బానీ తరువాత పురుషులు తల వెంట్రుకలను పూర్తిగా తీయించ వలెను లేదా కత్తిరించ వలెను. కత్తిరించుట కన్నా పూర్తిగా తీయించి వేయుట శ్రేష్ఠమై యున్నది. స్త్రీలు తమ తల యందలి మొత్తము వెంట్రుకలను ఒక 'పోర్' (చేతి వ్రేలి గణుపు) కన్నా కొద్దిగా ఎక్కువ కత్తిరించ వలెను. కనీసము నాల్గవ వంతు వెంట్రుకలు కత్తిరింప బడుట తప్పని సరి. కావున కత్తిరించిన వెంట్రుకలు నాల్గవ వంతుకు తగ్గకుండా ఉన్నాయా అని నిర్ధారణ చేసుకో వలెను.

14.6. తవాఫ్ జియారత్

తరువాత మక్కా నగరమునకు వెళ్ళి తవాఫ్ (ప్రదక్షిణ) చేయ వలెను. ఇది 10 వ తేదీ ఆచరించుట ఉత్తమము. కానీ జిల్ హిజ్జా 12 వ తేదీ సాయంత్రము సూర్యుడు అస్తమించే వరకు చేయ వచ్చును. ఈ తవాఫ్ కూడ ఇంతకు ముందు తెలిపిన విధముగానే చేయ వలెను.

14.7. హజ్ యొక్క సభా

తవాఫ్ జియారత్ తరువాత సఫా, మర్వా కొండల మధ్య సయీ చేయ వలెను. సయీ కూడ ఇంతకు ముందు తెలిపిన విధముగానే చేయ వలెను.

14.8. మినాకు తిరుగు ప్రయాణము

సయీ పూర్తి చేసిన తరువాత మరల మినా కు వచ్చి రాత్రి మినాలోనే

గడుప వలెను.

15. హజ్ యొక్క నాల్గవ రోజు - జిల్ హిజ్జా, 11 వ తేది

15.1. పైతానుల పై గులకరాళ్ళు రువ్వుట

జిల్ హిజ్జా, 11 వ తేదీన జవాల్ (మిట్ట మధ్యాహ్నము) తరువాత మూడు పైతానులపై ఏదేసి గులకరాళ్ళు కొట్టవలసి యున్నది. మొదట చిన్న పైతాన్ పై ఒక్కొక్కటి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళు కొట్టి, కొద్దిగా ముందుకు జరిగి, కాబతుల్లాహ్ కు అభిముఖమై చేతులెత్తి అల్లాహు తఆలాను బాగుగా స్తుతించి, మనసుకు నచ్చిన ధర్మబద్ధమైన దుఆలను చేసుకో వలెను. ఇక్కడ ప్రత్యేకమైన దుఆ ఏదియు లేదు.

తరువాత మధ్య నున్న రెండవ పైతాన్ పై ఒక్కొక్కటి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళు కొట్టి, కొద్దిగా ముందుకు జరిగి, ఖిల్ల అభిముఖమై చేతులెత్తి అల్లాహు తఆలాను బాగుగా స్తుతించి, మనసు నచ్చిన దుఆలను చేసుకో వలెను. ఇక్కడ కూడ ప్రత్యేకమైన దుఆ ఏదియు లేదు.

తరువాత పెద్ద పైతాన్ పై ఒక్కొక్కటి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళు కొట్టి, దుఆ చేయకుండా అక్కడ నుండి తమ స్తావరములకు చేరుకో వలెను.

15.2. జిక్ర మరియు ఆరాధనలు

తమతమ స్తావరములకు చేరిన తరువాత కూడ పనికిరాని మాటలలో, పనికిరాని పనులలో కాలము వెళ్ళబుచ్చక ఖుర్ఆన్ చదువుట, జిక్ర చేయుట, తోబ, ఇస్తిగ్ఘాఠ్, దుఆ మొదలగు వాని యందు నిమగ్నమై యుండ వలెను. చదు కొర్యములకు, పావములకు దూరముగా నుండ వలెను.

16. హజ్ యొక్క ఐదవ రోజు - జిల్ హిజ్జా, 12 వ తేది

16.1. పైతానుల పై గులకరాళ్ళు రువ్వుట

జిల్ హిజ్జా, 12 వ తేదీన జవాల్ (మిట్ట మధ్యాహ్నము) తరువాత మూడు పైతానులపై ఏదేసి గులకరాళ్ళు కొట్టవలసి యున్నది. మొదట చిన్న పైతాన్ పై ఒక్కొక్కటి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళు కొట్టి, కొద్దిగా ముందుకు జరిగి, కాబతుల్లాహ్ కు అభిముఖమై చేతులెత్తి అల్లాహు తఆలాను బాగుగా స్తుతించి,

మనసుకు నచ్చిన ధర్మబద్ధమైన దుఆలను చేసుకో వలెను. ఇక్కడ ప్రత్యేకమైన దుఆ ఏదియు లేదు.

తరువాత మధ్య నున్న రెండవ పైతాన్ పై ఒక్కొక్కటి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళు కొట్టి, కొద్దిగా ముందుకు జరిగి, ఖిల్ల అభిముఖమై చేతులెత్తి అల్లాహు తఆలాను బాగుగా స్తుతించి, మనసుకు నచ్చిన దుఆలను చేసుకో వలెను. ఇక్కడ కూడ ప్రత్యేకమైన దుఆ ఏదియు లేదు.

తరువాత పెద్ద పైతాన్ పై ఒక్కొక్కటి చొప్పున 7 గులక రాళ్ళు కొట్టి, దుఆ చేయకుండా అక్కడ నుండి తమ స్థావరములకు చేరుకో వలెను.

ఇష్తమైతే

జిల్ హిజ్జా, 12 వ తేదీ తరువాత ఇష్తమైతే మినా లో ఇంకొక రోజు ఉండ వచ్చును లేనిచో మక్కా నగరమునకు వెళ్ళిపోవచ్చును. ఉంటే మాత్రము మరల మూడు పైతానులను గులకరాళ్ళతో కొట్ట వలెను.

17. తవాఫ్ విదా (వీడుకోలు ప్రదక్షిణ)

హజ్ తరువాత మక్కా నగరము నుండి తిరుగు ప్రయాణపు ఆలోచన కలిగి నపుడు తవాఫ్ విదా చేయుట తప్పనిసరి (వాజిబ్) అయి యున్నది. ఇది కూడ ఇందుకు ముందు తెలిపిన విధముగానే ఆచరించ వలెను.

18. మదీన మునవ్వర సందర్శనము

అవకాశమును బట్టి హజ్ తరువాత గాని లేక హజ్ కు ముందు గాని మన ప్రవక్త రసూలుల్లాహ్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారి సమాధిని దర్శించుట కొరకు పవిత్రమైన మదీన తప్పక వెళ్ళవలెను.

హజ్రత్ రసూలుల్లాహ్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారు ఇట్లు తెలిపిరి: “నా సమాధిని దర్శించిన వారి కొరకు నా షఫాఅత్ (సిఫారసు) విధి యై యున్నది”. అంతేగాక “ఎవరైతే బైతుల్లాహ్ యొక్క హజ్ చేసి నన్ను దర్శించనిచో, అతను నాపై దౌర్జన్యము చేసెను” అని కూడ తెలిపిరి.

కాబట్టి హజ్ చేయుటకు వెళ్ళినచో, హజ్రత్ రసూలుల్లాహ్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారిని దర్శించుట కొరకు పవిత్రమైన మదీనా నగరమునకు తప్పక వెళ్ళ వలెను.

18.1. మదీన యాత్ర కొరకు సంకల్పము

శుభ ప్రదమైన మదీన నగరమునకు పోవుటకు పూనుకొన్నప్పుడు ఇట్లు సంకల్పము చేయ వలెను:

ఓ అల్లాహ్! “హజ్రత్ రసూలుల్లాహ్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్ గారి సమాధిని దర్శించుట కొరకు మదీనా నగర యాత్ర చేయుచున్నాను. ఓ అల్లాహ్! దీనిని అంగీకరించుము”.

18.2. సాంప్రదాయములను పాటించుట

మదీనా నగర యాత్ర చేయు నపుడు సాంప్రదాయానుసారముగా నడచు కోవడము మరచిపోరాదు.

18.3. దరూదె షరీఫ్

ఈ ప్రయాణము నందు ఎక్కువగా దరూదె షరీఫ్ చదువుతూ ఉండ వలెను.

19. మదీన లో

మదీనా ప్రజలను చూచిన, ఉత్సాహము ఇంకను అధికము కావలెను. దరూద్ మరియు సలామ్ అధికముగా చదువుచు వినయ పూర్వకముగా ప్రవేశించ వలెను.

19.1. మస్జిదె నబవీ లో ప్రవేశము

విడిది లో సామానులు ఉంచి, గుస్ట్ చేయ వలెను. వీలు కానిచో వుజు చేయ వలెను. మంచి వస్త్రములను ధరించ వలెను. సువాసనా ద్రవ్యమును పూసుకో వలెను. వినయ విధేయతలతో దరూదె షరీఫ్ చదువుచు మస్జిదె నబవీ వైపు వెళ్ళ వలెను.

బాబె జిబ్రాఈల్ లేదా బాబుస్సలామ్ ద్వారముల ద్వారా లేనిచో ఏదో ఒక ద్వారము ద్వారా లోనికి ప్రవేశించుచు ఇట్లు చదువ వలెను : “ అల్లాహుమ్మ సల్లి అలా ముహమ్మదిన్ వ అలా అలి ముహమ్మదిన్ వ సహాబీహీ వ సల్లిమ్, అల్లాహుమ్మగ్ఢిర్లీ జునూబీ వఫ్తహ్ లీ అబ్వాబ రహ్మతిక్ ”. (అల్లాహ్ యొక్క అనుగ్రహములు, శుభములు రసూలుల్లాహ్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం పై, ఆయన కుటుంబీకులపై, మరియు ఆయన సహచర సహాబీలపై కురియుగాక.

ఓ అల్లాహ్! నా పాపములను క్షమించుము మరియు నీ కారుణ్యపు తలుపులు నా కొరకు తెరువుము అనగా నాపై నీ కారుణ్యమును ప్రసరింప జేయుము) తరువాత ఇట్లు ప్రార్థించ వలెను.) వినయ పూర్వకముగా కుడి కాలు లోపల ఉంచి ఇత్తికాఫ్ సంకల్పము ఇట్లు చేసుకో వలెను:

“ఓ అల్లాహ్! నేను ఎంత సేపు ఈ మసీదులో ఉందునో, అంత సేపు ఇత్తికాఫ్ యొక్క సంకల్పము చేయు చున్నాను”.

19.2. సఫిల్ సమాజ్

మక్రూ సమయము కానిచో, రియాజుల్ జన్నహ్ లో మెహ్ రాబె నబీ సమీపములో లేక ఏదో ఒక ప్రదేశములో రెండు రకఅత్లు, తహియ్యతుల్ మజ్జిద్ చదువ వలెను. తరువాత మనస్సులోను, పలుకులతోను అల్లాహ్ ను స్తుతించ వలెను. దుఆ చేయ వలెను. తాబా చేయ వలెను.

19.3.. శుభ ప్రదమైన రోజుహా చెంత హాజరు అగుట

మిక్కిలి వినయ విధేయతలతో శ్రేష్ఠమైన రౌజుహ్ (ప్రవక్త గారి పవిత్ర సమాధి) చెంతకు వెళ్ళ వలెను. జాలీల చెంత రంధ్రమునకు నాలుగడగుల దూరములో చూపులు క్రిందికి వంచి నిలబడ వలెను.

19.4. దరూద్ మరియు సలామ్

తరువాత మిక్కిలి తక్కువ శబ్దముతో ఈ విధముగా సలామ్ తెలియ జేయ వలెను: “అస్సలాము అలైక అయ్యుహన్ నబియ్యు వ రహ్మాతుల్లాహి వ బరకాతుహ్”, “అస్సలాతు వస్సలాము అలైక రసూలల్లాహ్”, “అస్సలాతు వస్సలాము అలైక నబియల్లాహ్”, “అస్సలాతు వస్సలాము అలైక హబీబల్లాహ్”

19.5. దుఆ

తరువాత షఫాఅత్ (సిఫారసు) కొరకు వేడుకో వలెను. మరల ఆయన గారి వసీల (మాధ్యస్థము/ద్వారా) అల్లాహు తఆలా యొక్క సంప్రీతి కొరకు, శుభప్రదమైన జీవితపు అంతిమ ఘడియల కొరకు, పాప క్షమాపణ కొరకు దుఆ చేయ వలెను.

19.6. ఇతరుల సలామ్ ను తెలియ జేయుట

తరువాత తమ ప్రియ మిత్రుల, బంధువుల సలామ్ తెలియ జేయ వలసి యున్నచో ఇట్లు తెలియ జేయ వలెను: “అస్సలాము అలైక యా

రసూలల్లాహ్ మిన్ “పులానిబ్ని పులానిన్”. (అల్లాహ్ యొక్క శ్రేయో శుభాలు మీపై కురియుగాక ఫలాని వాని కుమారుడు ఫలానా వాని తరపున తెలియ జేయు చున్నాను) పులానిబ్ని పులానిన్ అనుచోట ఆ వ్యక్తి పేరు తండ్రి పేరుతో సహా పలకాలి.

19.7. సిట్టిఫై అక్బర్ (రజ) గారి కొరకు సలామ్

తరువాత కుడివైపు ఉన్న జాలీలో రెండవ రంధ్రమునకు ఎదురుగా నిలబడి ఈ విధముగా సలామ్ను తెలియ జేయ వలెను: “అస్సలాము అలైక యా ఖలీఫత రసూలిల్లాహి జజ్జాకల్లాహు అన్ ఉమ్మతి ముహమ్మదిన్ ఖైరా”. (రసూలుల్లాహ్ గారి ఖలీఫా గారు! మీపై అల్లాహు తఆలా యొక్క శ్రేయో శుభాలు కురియుగాక, మీకు అల్లాహు తఆలా ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లమ్ గారి అనుచరుల తరపున పుణ్య ఫలములను ప్రసాదించు గాక)

19.8. ఉమర్ ఫారూఖ్ (రజ) గారి కొరకు సలామ్

తరువాత కుడివైపు ఉన్న జాలీలో మూడవ రంధ్రమునకు ఎదురుగా నిలబడి ఈ విధముగా సలామ్ను తెలియ జేయ వలెను: “అస్సలాము అలైక యా అమీరిల్ ముత్మిమీనీన ఉమర్ ఫారూఖ్ జజ్జాకల్లాహు అన్ ఉమ్మతి ముహమ్మదిన్ ఖైరా”. (ముసల్మానుల అధిపతి అయిన ఉమర్ ఫారూఖ్ గారు! మీకు అల్లాహు తఆలా ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లమ్ గారి అనుచరుల (ఉమ్మత్) తరపున పుణ్య ఫలములను ప్రసాదించు గాక)

పై ఇద్దరి కొరకు

కొద్దిగా ఎడమ వైపుకు జరిగి ఇద్దరు ఖలీఫాల మధ్య నిలబడి ఇట్లు పలుక వలెను: “అస్సలాము అలైకుమా యా వజీర రసూలిల్లాహి జజ్జాకుమల్లాహు అహ్సనల్ జజ్జా”. (రసూలుల్లాహ్ గారి ఖలీఫాలైన మీకు ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లమ్ గారి అనుచరుల తరపున అల్లాహు తఆలా శ్రేష్ఠమైన పుణ్య ఫలములను ప్రసాదించు గాక)

19.9. మిన వ్రావత్త ముహమ్మద్ (స) గారి సేవలో

తరువాత కొద్దిగా కుడి వైపుకు జరిగి జాలి యొక్క రంధ్రము దగ్గర నిలబడి ఉత్సాహముతో ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లమ్ గారి కొరకు పై విధముగా దరూద్ మరియు సలామ్ సమర్పించ వలెను. తరువాత మీ కొరకు, మీ కుటుంబీకుల కొరకు, తల్లిదండ్రుల మొదలగు వారి కొరకు అల్లాహు తఆలాతో దువా చేయ

వలెను.

19.10. దుఆ

తరువాత మస్జిదె నబవి (ప్రవక్త గారి మసీదు) లో రోజుయె అఖ్దస్ (అతి పవిత్రమైన ముహమ్మద్ సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం సమాధి) వైపు వీపు లేకుండా, ఖిబ్లా అభిముఖమై, కూర్చుండి అల్లాహు తతాలా తో బాధాతప్త హృదయాలై దుఆ చేయాలి.

20. మదీన మునవ్వరలో విడిది చేయు రోజులలో..

20.1. నమాజుల ప్రాముఖ్యత

పురుషులు మస్జిదె నబవీలో జమాఅత్ తో నమాజ్ ఆచరించాలి. ఇది తప్పక పాటించ వలెనను నియమము ఏమియు లేదు. ఇది ముస్తహబ్.

20.2. ఖుబా మసీదు

శనివారము ఖుబా మసీదు కు వెళ్ళ వలెను. శనివారము వీలుకానిచో ఏదో ఒక రోజు వీలైనప్పుడు ఖుబా మసీదులో రెండు రకఅత్ల సఫిల్ నమాజ్ ఆచరించ వలెను.

20.3. జన్నతుల్ బఖ్

వీలు చూసుకొని “జన్నతుల్ బఖీ” (మదీనా లోని స్మశానము) కు వెళ్ళి అక్కడి వారి పుణ్యఫల ప్రాప్తి కొరకు, వారి పాప క్షమాపణ కొరకు, వారి మూలముగా మన కొరకు కూడ దుఆ చేయ వలెను.

20.4. మదీన నుండి తిరుగు ప్రయాణము

మదీనా నుండి తిరుగు ప్రయాణ సమయములో మస్జిదె నబవీకు వెళ్ళి “రోజుయె అఖ్దస్” (ప్రవక్తగారి పవిత్ర సమాధి) చెంత పైన తెలిపిన విధముగా సలామ్ తెలుప వలెను. ఈ ఎడబాటును తలచుకొని కన్నీరు కార్చి, దుఆ చేయ వలయును. మరల మరల దర్శన భాగ్యమును కల్గించమని అల్లాహు తతాలా తో దుఆ చేయ వలెను. మరల దర్శించే సంకల్పముతో తిరుగు ప్రయాణము కావలెను. “వసల్లల్లాహు అలన్నబియ్యిల్ కరీమి ముహమ్మదిచ్ వ ఆలిహీ వ అస్హాబిహీ అజ్మయిన్”

*****